

‘Rozenteelt is lang en kwetsb

Bij rozenteelt denkt men al snel aan grote kassencomplexen met rozen voor de snijproductie. Echter, het kweken van rozenstruiken is een minstens zo belangrijke tak van sport in Nederland. Het is toebedeeld aan enkele tientallen kwekers, hoofdzakelijk gevestigd in Lottum en omgeving (Noord-Limburg). BloembollenVisie ging langs bij Theo van der Heijden in Wanssum en sprak met de kweker over de teelt die afgelopen jaren flink onder druk heeft gestaan.

Tekst en foto's: Jeannet Pennings

Theo van der Heijden startte 25 jaar geleden met zijn vrouw Chrisja, en later ook broer Ron, zijn eigen kwekerij in het Limburgse Wanssum. Ervaring bouwde hij al in zijn jeugdige jaren op, toen hij 's zomers op een kwekerij werkte. "Toen ik wat ouder was wilde ik graag vrij wonen, dus besloot ik voor mijzelf te beginnen. Ik heb de kwekerij van de grond af aan opgebouwd", vertelt de ondernemer. In de afgelopen 25 jaar heeft het bedrijf verschillende ontwikkelingen meegemaakt en zijn diverse gewassen de revue gepasseerd. Echter, in één teelt ontpopte van der Heijden zich al snel als een specialist: het oculeren, telen en verhandelen van rozenstruiken. Op de huidige kwekerij van 17 hectare, waarvan 2 hectare zaailingen, worden jaarlijks 650.000 eenjarige rozen geteeld en een even groot aantal tweejarige

rozen. "Ons assortiment is breed en bestaat uit zo'n 500 verschillende cultivars. Dit omvat diverse soorten; van bodembedekkende rozen en klimmers tot antieke, grootbloemige, polyantha en doornloze rozen."

SPECIALISTISCH

Met de omvang van zijn bedrijfsactiviteiten, mag Van der Heijden zich één van de grootste kwekers in de omgeving noemen. Maar 'groot' blijkt al snel een betrekkelijk woord, in werkelijkheid is schaalvergroting in de rozenteelt geen optie. Doordat het inzetten van machines beperkt mogelijk is, is de rozenteelt toebedeeld aan vooral kleinere kwekers. "De handenarbeid en de specialistische kennis is tegelijkertijd het bestaansrecht van ons vak", zegt Van der Heijden. En dat het werk arbeidsintensief en specialistisch is, wordt direct duidelijk als de ondernemer het proces van de rozenteelt onder de loep neemt. "Het kost je drie tot vier

jaar om tot een leverbaar product te komen en daarbij is 20 procent uitval heel normaal."

De rozenteelt bij Van der Heijden begint bij het plukken van de rozenbottel. "Deze struiken planten we zelf op", vertelt de ondernemer. "Als de bottel rijp is – rond augustus/september – wordt deze gemalen en gewassen. De zaadjes die overblijven moeten rijpen in een bak met zand. Op deze manier worden ze gedroogd, ofwel gestratificeerd. Rond Kerst en Nieuwjaar kan het kiemen van de zaadjes beginnen en nemen we verschillende monsters. Zodra het kiempercentage goed is, worden de zaden ingevroren om het proces stil te zetten. Pas in mei zullen we de zaadjes ontdooien en worden deze machinaal gezaaid. De afstand waarop we zaaien heeft te maken met de dikte van de plant die we willen hebben. 4/6 mm en 6/8 mm zijn geschikte maten voor de handel en dat betekent een hoge plantdichtheid. Er gaan 900.000 stuks op een hectare."

OCULEREN

Het gewas dat uit de rozenbottelzaadjes groeit, en wat leidt tot de onderstam van de rozenstruik, wordt in november gerooid. De planten worden gesorteerd om de juiste maat (de dikte van de onderstam) eruit te halen.

.....
‘Met 20 procent uitval heb je het als kweker goed gedaan’
.....

"In bosjes van 50 tot 100 stuks snijden we de planten netjes af, waarna ze plantklaar in de koelcel verdwijnen. Het planten in de volle grond begint doorgaans in mei, maar verschuift de laatste jaren naar een steeds later tijdstip. Dat heeft verschillende redenen. Niet alleen de onderstam wordt minder dik, ook zijn er minder bestrijdingsmiddelen nodig en dat levert milieutechnisch voordelen op. We planten 80.000 planten op een hectare, waarna ze worden geoculeerd. Dit gebeurt in de maanden juni, juli en augustus, afhankelijk van de temperaturen." Het oculeren betekent alleen maar handwerk. Uit reeds gegroeide rozentakken van de eenjarige teelt worden de ogen uitgesneden. In de bast van de onderstam wordt een T-vorm gesneden, zodat de bast loskomt en het oog erin kan worden geschoven en vastgezet. Vanuit deze ogen zullen nieuwe rozentakken groeien. Van der Heijden: "Eind november aarden we de onderstam – met het geoculeerde gewas – aan tot zandruggen, wat het kwetsbare gewas beschermt tegen bevriezen, aanvreten en onkruid."



De rozenbottel vormt de basis van de rozenteelt

haar proces'



Theo van der Heijden: 'De onderstam voor de rozenstruik wordt in november gerooid'

In het voorjaar, als de vorst voorbij is, worden de jonge rozenplanten net boven het oog afgesneden, zodat deze verder uitgroeien tot een struik. Volgens de Limburgse rozenkweker worden later nog eens de toppen eraf gehaald. "De kwaliteitseis is dat we struiken met 2,5 tot 3 takken leveren. Een roos moet echter meer takken geven, om voor ons zelf ook voldoende oculatiemateriaal over te houden. De struiken worden tussen september en half december gerooid." Uit Van der Heijdens' verhaal blijkt dat de rozenteelt een lang proces is, en ook nog eens erg kwetsbaar. Het uitvalpercentage is hoog. Van de 900.000 stuks worden meestal 600 tot 700 duizend struiken van de juiste maat gerooid. De rest is niet per definitie onverkoopt, maar een groot deel wel. "Als een kweker 80 % slagingspercentage heeft, en dus 20% uitval, dan heeft hij het in de volksmond goed gedaan", vertelt de ondernemer. "Het zwakke punt is het oog dat in de onderstam wordt geplaatst, deze is erg kwetsbaar. De meeste kwekers zullen een uitval van 20 tot 25% hebben. Daar komt bij dat je in dit uitgevallen deel

van de teelt toch geld blijft stoppen, want ook deze struiken moeten gerooid en gesorteerd worden."

KOSTPRIJS

De vraag rijst hoe men de kwetsbare en arbeidsintensieve rozenteelt rendabel houdt. "Het is een kwestie van creatief en innovatief werken", zegt van der Heijden. De kweker geeft toe dat er de laatste jaren niet veel verdiend is. "Zoals in meerdere takken van de agrarische sector. Dat komt door de stijgende kostprijs, Nederland is een duur productieland. De prijs per rozenstruik mag niet onder een bepaald niveau komen, anders zal de rozenteelt uit ons land verdwijnen. Zo'n 10 jaar geleden was de teelt in landen als Polen en Roemenië enorm in opkomst, waardoor enorme druk op de prijzen ontstond. De schrik van de concurrentie uit het Oostblok is nu gelukkig weg en de markt herstelt zich voorzichtig. Hier in Nederland kunnen we, in tegenstelling tot het buitenland, snel leveren en worden soortechte producten geteeld."

Grootste bedreiging is in de ogen van Van der Heijden echter het geloof en de overheid. "Door alle wetten en regels wordt het steeds lastiger om goed te ondernemen. Het papierwerk heeft het praten ingehaald", zo stelt de rozenkweker. "We moeten teveel doen om aan alle regels te kunnen voldoen. Dat willen we wel, maar het kost geld. De overheid zou moeten reorganiseren en alle mensen die besmet zijn met de graaicultuur moeten weg. De hele agrarische sector wordt op deze manier uitgebuit." Wat betreft de economische crisis is de ondernemer positiever ingesteld. "Een crisis is niet slecht voor de mens. We komen altijd weer met beide benen op de grond. Van de huidige crisis merken wij tot op heden niets. Het zou zelfs nog wel eens goed kunnen uitpakken. Als we de berichten mogen geloven gaan mensen niet meer drie keer op vakantie, maar één keer. Dat betekent dat zij meer aandacht besteden aan huis en tuin. Bovendien kan de tuin de waarde van een huis met 30 tot 40% opkrikken. Groen is dus zeer belangrijk en ik denk dat het helemaal terugkomt."